Werksessie

Werken met de eerste beelden uit het onderzoek naar *Lokale Democratie* in Roermond

EMMA

7 oktober 2026

Programma: 19:00 – 20:15

1. Introductie: hoe werken we? En wat hebben we zoal gehoord? – samengevat in 7 thema’s — 30 min

2. Reflectie rond drie verdiepende thema’s
   - thema 1 – het beeld van ‘politiek bedrijven’ — 10 min
   - thema 2 – het benutten van de kracht van de samenleving — 10 min
   - thema 3 – hoe zit het met verschil? — 10 min

3. Wat wil de raad ons op deze thema’s meegeven? — 15 min

Introductie: de drie onderzoekers van Bureau EMMA

De onderzoekers:

Ton Baetens

Hans Moors

Betti Lemstra

Introductie: onze opdracht en doel van het onderzoek

- Opdracht: **Onderzoek de kracht van de Lokale Democratie in Roermond.**
  Onderzoeksvraag: ***'Hoe kan Lokale Democratie in Roermond worden versterkt?'***

- **Aanleiding:** lage opkomstcijfers GR 22 en 26 (let op: daarin verschilt Roermond niet noemenswaardig van een aantal andere gemeenten).

- **Doel van het onderzoek**: Een *samenhangend* beeld geven van hoe democratie in de praktijk vorm krijgt in Roermond. Daarbij staat centraal hoe bewoners en maatschappelijk middenveld met de gemeente mee (kunnen) doen. En welke formele en informele structuren en netwerken daarbij een rol spelen. In hoeverre ervaren/hebben bewoners invloed op besluiten die hen (en hun buurt) raken?

Een definitie van democratie:

Democratie betekent: besluiten nemen, terwijl het recht om die besluiten te betwisten blijft bestaan. Waarbij iedereen wordt aangemoedigd te spreken en te luisteren zonder automatisch onderworpen te zijn aan het gezag van een ander.

Wrijving is volgens de Franse filosoof Claude Lefort (1986) juist het moment waarop democratie ontstaat. In het debat over waar je het oneens bent met elkaar, omdat die wrijving ruimte biedt voor uiteenlopende opvattingen.

Introductie: onze manier van werken

- **3 onderzoekers** (twee ervaren veldwerkers en een junior-onderzoeker)

- **Kwalitatieve opzet van de dataverzameling**: gebaseerd op interviews, waarbij het perspectief, de beleving en het verhaal van de gesprekspartners centraal staan.

- **Respondenten zijn gericht benaderd:** op basis van hun betrokkenheid bij formele en informele participatiepraktijken. Bijvoorbeeld vertegenwoordigers van bewonersorganisaties, wijkcontactpersonen, welzijnsprofessionals en ambtenaren. De contactgegevens zijn verkregen via de gemeente. Vervolgens is gebruik gemaakt van een netwerkbenadering, waarbij geïnterviewden andere relevante respondenten aandroegen.

Opkomst in Nederland vs Roermond

Gemeenteraad
18 maart 2026

Opkomst: **53,75%**
Uitgebrachte stemmen: **7.673.235**

Roermond
49.535 kiesgerechtigden

23.208 (46,85%) opkomst
80 (0,34%) blanco stemmen
78 (0,34%) ongeldige stemmen
23.050 geldige stemmen

Gemeenteraad
16 maart 2022

Opkomst: **50,99%**
Uitgebrachte stemmen: **6.934.881**

Roermond
48.255 kiesgerechtigden

22.780 (47,21%) opkomst
79 (0,35%) blanco stemmen
62 (0,27%) ongeldige stemmen
22.639 geldige stemmen

Gemeenteraad
21 maart 2018

Opkomst: **54,97%**
Uitgebrachte stemmen: **6.849.788**

Roermond
46.847 kiesgerechtigden

25.557 (54,55%) opkomst
113 (0,44%) blanco stemmen
78 (0,31%) ongeldige stemmen
25.366 geldige stemmen

Introductie: onze invulling van de opdracht

- **Voordeel**: Deze werkwijze maakt het mogelijk om zowel *gevestigde structuren* als *informele netwerken* in beeld te brengen.

- **Nadeel**: Dit type participatief onderzoek start vanuit reeds actieve of zichtbare bewoners.

- Om die reden is in de benadering expliciet gezocht naar variatie in perspectieven, waaronder kritische stemmen en actoren buiten formele overlegstructuren.

Output:

- Interviews – 26 tot nu toe
- Aanvullende interviews (oktober)

Introductie: de topiclijst (basis voor de interviews)

- *Openingsvraag: hoe gaat het in Roermond?*
- *Hoe krijgt lokale democratie nu al vorm in Roermond?*
- *Wanneer voelen inwoners zich betrokken bij hun buurt en stad, en wanneer niet?*
- *Welke factoren versterken of verzwakken vertrouwen, invloed en betrokkenheid?*
- *Hoe zijn formele structuren van gemeente en politiek verbonden met informele netwerken in de stad?*
- *Welke groepen, geluiden en vormen van betrokkenheid blijven nu buiten beeld?*

Introductie: het doel van deze werksessie

Het doel van deze werksessie is om de eerste resultaten uit het onderzoek te bespreken, te duiden en te prioriteren. Samen kijken we naar wat de rol van de gemeente(raad) zou kunnen zijn op verschillende thema's en welke accenten de gemeenteraad ons nog wil meegeven.

Voorlopige uitkomsten uit ons veldwerk – samengevat in thema’s

Thema 1: De ervaren afstand tussen leefwereld en systeemwereld is een serieuze zaak (volgens inwoners)

Over politiek en mensen in de politiek:

“De politiek wil heel veel. Belooft heel veel. [...]

‘Hun’ leven in een andere wereld. Ze hebben een andere achtergrond. Wij moeten het doen met wat we gekregen hebben.”

Over politici:

“De personen die er zitten, die hebben dat inlevingsvermogen misschien niet ... Ze spreken niet dezelfde taal. Ze zien de specifieke persoon niet.”

Thema 2: in het dagelijks leven ontstaat democratie. Juist ook in wrijving

Over politici:

“Ze zeggen gewoon:
ik weet wat jij wil.
Nee, dat weet je niet.”

Over vrijwilligers:

“Mensen durven (mee te doen) als je laagdrempelig bent. Als ze het idee hebben dat je ‘te vertrouwen bent.”

Thema 3: Vertrouwen betekent: serieus nemen, uitleggen en terugkoppelen

Over vertrouwen:

“Vertrouwen is er nog. Ik denk de gemeente (nog) als nabij wordt gezien. Ik denk dat dit ook voor de raad geldt. Die is geworteld in de samenleving.”

“Zo wordt zo’n idee volledig de grond in geboord.”

[De parabel van het bankje: op een plek in Roermond is bedacht dat er een buurtbankje kan worden geplaatst. Als proef is een bankje van pallets geplaatst. Dat leidt tot enthousiasme bij bewoners. Maar daarna volgt een mail over draagvlak, over voorwaarden en procedures.]

Thema 4: Formele democratie is niet voor iedereen bereikbaar (soms door gebrek aan praktische kennis; soms door symbolische afstand)

Over het beeld van politiek:

“Ik heb me zelf altijd een beetje afzijdig gehouden van politiek. Misschien omdat mijn ouders allebei hard werkten. Ook mijn broers en zussen niet. Mijn moeder hield de politiek wel bij. Maar zelf deelnemen deed ze niet.”

Over kennis van de democratie:

“Waarom laten jullie partij [naam van de partij] *niet meedoen?”*

Thema 5: Vorm, taal en laaggeletterdheid is medebepalend voor wie mee kan doen

“Bij een bewonersavond in [plaats] *krijg je zo 50 mensen binnen. Maar jongeren, dat is lastig!”*

Over kennis van de democratie:

“Waar staat Geert Wilders?”

Thema 6: Wijkverschillen vragen om ‘ongelijke’ inzet (op sommige plekken is er meer nodig dan op andere plekken)

“Eigenlijk gaat het goed met Roermond. Heel goed. Bruisend. Gevarieerd. Het is een dorp. Maar ook een dorp met stadse problemen”

[denk aan: ondermijning, criminaliteit]

Roermond als stad:

“Het maakt wel uit waar je wieg staat.”

Thema 7: Roermond is hecht. Maar vaker is er sprake van ‘postzegelcohesie’: van samenhang op kleinschalig niveau

“Mensen zien elkaar wel, maar je moet er wel oog voor hebben.”

“Sociale samenhang is soms zichtbaar/merkbaar op heel klein schaalniveau: straat, portiek, blok of in een klein groepje.”

[postzegelcohesie]

Eerste indrukken geclusterd in thema’s

1. De ervaren afstand tussen leefwereld en systeemwereld is een serieuze zaak (volgens inwoners)
2. In het dagelijks samenleven ‘ontstaat’ democratie (juist ook in de wrijving)
3. Vertrouwen betekent: serieus nemen, uitleggen en terugkoppelen
4. Formele democratie is niet voor iedereen bereikbaar (soms door gebrek aan praktische kennis; soms door symbolische afstand)
5. Vorm, taal en (bijvoorbeeld) laaggeletterdheid zijn medebepalend voor wie mee kan doen/ toegankelijkheid van het politieke proces
6. Wijkverschillen vragen om ‘ongelijke’ inzet (op sommige plekken is er meer nodig dan op andere plekken)
7. Roermond is hecht. Maar vaker is er sprake van ‘postzegelcohesie’: van samenhang op kleinschalig niveau

Roermond heeft veel democratische energie. Maar die energie is (nog) ongelijk verdeeld. Is niet altijd zichtbaar. En wordt soms geremd door (gevoelde of gepercipieerde) afstand tot de gemeente. Bij niet iedereen is helder of er wel of geen invloed uitgeoefend kan worden. In zijn algemeenheid zien inwoners de gemeente als relatief beperkt toegankelijk. En op momenten is er een mismatch tussen leef- en systeemwereld.

Blok II – verdieping op drie thema’s

Langs de thema’s

Drie grote lijnen:

1. Het beeld van politiek bedrijven/het spel en de actoren in dit geheel: hoe herkenbaar is dat? En kunnen of willen we daar iets aan doen?

2. De kracht van de samenleving (beter benutten): in Roermond zit veel democratische energie (soms op postzegelniveau). Hoe kunnen we daar beter op aansluiten zonder zo’n initiatief over te nemen?

3. Hoe gaan we om met verschil(len)?

Verdieping 1 – Het beeld van ‘politiek bedrijven’

Breed in Nederland (en dat hebben we ook zo in Roermond gehoord) bestaat het beeld dat politici een ‘spel’ spelen. Waarmee ‘ze’ politiek bedrijven. De vraag is hoe je het spelen wil.

Welk beeld hopen jullie dat de inwoners van Roermond van jullie en jullie werk hebben?

Verdieping 2 – Het benutten van de kracht van de samenleving

De kracht van de samenleving, die willen we beter kunnen benutten. In Roermond zit veel democratische energie (soms op postzegelniveau).

Hoe kunnen we daar beter op aansluiten zonder zo’n initiatief over te nemen?

Verdieping 3 – Hoe zit het met verschil?

In Nederland hebben we (niet voor niets) een bureaucratie opgetuigd. Waarin gelijke omstandigheden (zoveel als mogelijk) tot gelijke behandeling leiden.

Tegelijkertijd zien we breed in de samenleving dat we op die manier geen optimaal resultaat boeken.

Hoe gaan we om met verschil(len)?

Welke accenten wil de raad ons nog meegeven?

Bedankt!